

Agenti StB mezi českými veterány. Jsou ve vedení svazu, který řídil obviněný Budinský

 Podle materiálů Archivu bezpečnostních složek, které prozkoumali reportéři Aktuálně.cz, figuruje ve vedení Sdružení válečných veteránů ČR hned několik lidí s kontroverzní minulostí.
reklama

"Spolupráci přijal a zvolil si krycí jméno Milan," píše se v archivu komunistické vojenské kontrarozvědky, která spadala pod StB. Řeč je o současném předsedovi pražské pobočky Sdružení válečných veteránů ČR Rastislavu Cimermanovi. Z dokumentů, které má redakce k dispozici, vyplývá, že na počátku 70. let jej totalitní kontrarozvědka získala jako informátora.

Podle spisů ale už předtím, ještě jako důvěrník, donášel na své spolužáky na vojenské akademii. "Získané poznatky ochotně předává k našemu dalšímu využití. Do současné doby předal poznatek k posluchači Šulcovi, který u sebe měl mít fotoaparát bez povolení velitele," píše se zde.

Ve spisu se pak objevují i jména dalších spolužáků, o kterých rozvědčikům předával informace. "Cílem jeho získání bylo objasňovat negativní vlivy mezi posluchači uvedeného oboru," stojí ve spisu.

Dostali od něj i hlášení o "politickém vývoji posluchačů" - například o tom, že těžko chápou "formu vstupu spojeneckých vojsk na naše území", tedy invazi vojsk Varšavské smlouvy. Časem jej ale rozvědka přeřadila do pozice důvěrníka a posléze s ním ukončila spolupráci. "Stanovené úkoly se snažil plnit co nejlépe," hodnotí závěrem jeho spolupráci.

Jakmile Cimermana redakce kontaktovala s tím, že je evidovaný jako spolupracovník totalitní vojenské kontrarozvědky (VKR), uvedl, že tajní prý chtěli zejména ověřit kontakty jeho rodičů na tetu, která emigrovala. Její syn měl bojovat ve Vietnamu. "Posléze jsem si uvědomil, o co jde pracovníkům VKR, a tak jsem z vlastní vůle odmítl jakékoliv kontakty s VKR. Jaké záznamy na mou osobu jsou v archivech VKR, mi není známo," říká.

Když mu reportéři Aktuálně.cz poslali spis s otázkami na jeho konkrétní části, už neodpověděl. Informace ve svazku jeho tvrzením neodpovídají, malá část je však nečitelná. Cimerman ještě uvedl, že záznamy nebyly překážkou, aby mu úřady po revoluci přiznaly prověrky na stupeň tajné. "Vzhledem k uplynulé době si dost dobře nepamatuji na detaily," píše na závěr.

Než se stačil podívat, obvinili jej

Předseda pražské pobočky veteránů ale není jediný z užšího vedení svazu, kdo podle archiválií býval spolupracovníkem totalitní kontrarozvědky. Jako agent je zde uveden například místopředseda Miroslav Charvát s krycím jménem Leoš.

Když o tom loni v prosinci informoval [Deník N](#), předseda sdružení Pavel Budinský uvedl, že "se na to podívá". Jak vše dopadlo, není jasné, Budinský je totiž v současnosti v policejní vazbě. Podle kriminalistů je hlavní postavou korupční kauzy nemocnice Motol. Policie tvrdí, že měl na úplatcích získat miliony korun.

Sdružení válečných veteránů ČR

- Sdružení válečných veteránů České republiky (SVV ČR) je největší spolek válečných veteránů. Založili ho v roce 1992 příslušníci československé samostatné protichemické

- jednotky, účastníci operací Pouštní štít a Pouštní bouře v Perském zálivu 1990-1991.
- Členy SVV ČR jsou váleční veteráni, vojáci v aktivní službě i mimo ni, muži i ženy, účastníci zahraničních misí pod velením OSN, OBSE, NATO nebo EU. Sdružení válečných veteránů ČR je samostatná nestátní, nezisková organizace výhradně válečných veteránů a je členem Světové federace válečných veteránů se sídlem v Paříži.
 - Cílem sdružení je řešit pracovní, zdravotní a společenské otázky, které se týkají válečných veteránů.
 - SVV ČR má nyní zhruba 1600 členů, dlouhodobým předsedou byl Pavel Budinský obviněný nyní v korupční kauze pražské nemocnice Motol. Vedením spolku je nyní pověřen Ladislav Sornas, válečný veterán a vedoucí technického odboru FN Motol.

Zdroj: svvcr.cz

Agenti na rozdíl od důvěrníků spolupracovali vědomě. "Důvěrník by hlavně měl teoreticky podávat informace jen občas na vyžádání. Agent byl aktivní, byl úkolován. Dostával konkrétní úkoly. Důvěrník v podstatě jen odpovídal na otázky," vysvětluje pro Aktuálně.cz historik Prokop Tomek z Vojenského historického ústavu. Důvěrník tak o své spolupráci nemusel nutně vědět.

"Poslal jsem ho do řiti"

Dohledatelné jsou i dokumenty, které jako spolupracovníka kontrarozvědky uvádí Ladislava Sornase, který nyní Budinského dočasně ve vedení spolku nahradil. Ten byl ale z databáze bezpečnostních složek vyřazen na základě rozhodnutí soudu. V materiálech StB byl podle něj evidován neoprávněně. Soud tak v roce 1993 rozhodl na základě výpovědi mužů, kteří vedli jeho svazek.

reklama

"Věříte všemu, co tam psali?" nesouhlasí dnes Sornas se zprávou vojenské kontrarozvědky z května 1982. V ní referent Eduard Frýba popisuje, jak údajně Sornase s krycím jménem Nerozumný získal ke spolupráci. "V době, kdy to psali, tohle bylo nutné napsat - Frýba potřeboval mít úspěchy, tak napsal kravinu, já ho poslal do řiti, nic jsem nepodepsal," brání se dnes Sornas.

V Archivu bezpečnostních složek se pak nachází i dokument z 1. srpna 1984, kde nadporučík Dušan Kyjanka navrhuje spolupráci s agentem Nerozumným ukončit. "Vzhledem k možnostem tajného spolupracovníka úkoly, které mu byly zadány, plnil průměrně. Na schůzky se zpravidla dostavoval se zpožděním, někdy nepřišel vůbec," napsal Kyjanka.

Nyní, po více než čtyřiceti letech, Kyjanka tvrdí, že "Lád'a" (*Sornas, pozn. red.*) žádnou zpravodajskou práci neudělal. "Já jsem Lád'u nezískával ke spolupráci, získal ho Frýba, který ho sám nazval jménem Nerozumný, z čehož vyplývá, že to byl podvod," tvrdí Kyjanka, s nímž reportéry Aktuálně.cz propojil sám Sornas.

"Musíte nějakým rozumným způsobem ten svazek uzavřít, do archivu jsme dali něco, co nikdy neexistovalo," obhájí Kyjanka to, jakým způsobem dokumentaci agenta Nerozumného v létě roku 1984 ukončil.

V užším vedení veteránů figuruje i místopředseda jihomoravské pobočky Štefan Staškovič. Ve svazcích je veden jako agent kontrarozvědky, což je chápáno jako vědomá spolupráce s totalitní mocí. "Nedivil jsem se, že příslušné orgány chtějí ode mne podepsat mlčenlivost a diskretnost. Nedivil jsem se, že si na ministerstvech a jiných institucích nechali od příslušných orgánů doložit moji minulou i předminulou činnost z hlediska obsahu i formy," uvádí pro deník Aktuálně.cz.

"Zákon je zákon, justice je, jaká je, nikdy jsem nekandidoval, ze sedmi misí v zahraničí po roce 1990 jsem pět misí vojenských pozorovatelů odsloužil zadarmo bez jediného dolaru od státu stejně jako stovky dalších důstojníků Armády ČR," říká Staškovič.

reklama

Podle historika Tomka byla spolupráce vojáků s kontrarozvědkou relativně normální. "Dá se říci, že systém byl formálně totožný se státní bezpečností, ale je pravda, že armáda byla specifická. Bylo to uzavřené prostředí. Řada důstojníků i základáků spolupracovala. Pro důstojníky to nebylo nic tak šokujícího jako v civilu, protože to brali jako součást svých povinností," dodává.

Úrovně spolupracovníků Státní bezpečnosti

- **Informátor:** "Tajný spolupracovník Státní bezpečnosti získaný na dobrovolném, zejména vlasteneckém, základě. Na rozdíl od agenta se informátor zpravidla nezískává pro rozpracování konkrétního případu, ale především na důležitých objektech, v místech soustředění nepřátelských živlů, v pohraničí, ..."
- **Agent:** "Tajný spolupracovník, který plní úkoly při odhalování, rozpracování a dokumentování protistátní trestné činnosti, a úkoly směřující k předcházení a zabránění této trestné činnosti. Úkoly plní pod vedením operativního pracovníka kontrarozvědky."
- **KTS (kandidát tajné spolupráce):** Musel splňovat jisté předpoklady pro spolupráci, ale důležitou součástí bylo (nevědomé) prověření "kandidáta", které prováděl pracovník kontrarozvědky v závislosti na charakteru osoby a jeho předpokládané činnosti během spolupráce.
- **Důvěrník:** "Spolupracovník, který pomáhá kontrarozvědce plnit především pomocné, orientační a prověřkové úkoly v souvislosti s vyhledáváním nebo objasňováním protistátní činnosti a organizováním příslušných agenturně operativních a technických opatření. Důvěrníci jsou vybíráni (...) z řad spolehlivých čs. občanů, členů KSČ i bezpartijních, kteří dobrovolně na podkladě vztahu vzájemné důvěry jsou ochotni podle svých možností a schopností sdělovat kontrarozvědce dílčí poznatky informačního charakteru nebo poskytovat jim nutnou pomoc a služby."

Zdroj: Archiv bezpečnostních složek

Šéfem krajského výboru v Jihlavě je Jan Frenc. I když se narodil v Tanvaldu, coby příslušník Československé lidové armády sloužil v 80. letech minulého století na Vysočině. Nejdřív přímo v Jihlavě, později v Havlíčkově Brodě. I jeho jméno figuruje v dokumentech totalitní vojenské kontrarozvědky. I když v jiném gardu než u Frencových kolegů z vedení veteránského sdružení.

Nenahlásil manželku, porušil předpis

"V měsíci červenci (1985) chce vycestovat manželka kapitána Frence do Jugoslávie, kde hodlá navštívit svoji sestru, která se tam odstěhovala. Prověrkou tohoto poznatku (...) bylo zjištěno, že vycestovala do Jugoslávie již dvakrát, a to v roce 1979 a 1983, kdy navštívila svoji sestru. Dále bylo prověrkou zjištěno, že vycestování manželky nebylo kapitánem Frencem oznámeno, jak stanovuje předpis," píše se v utajeném dokumentu.

 Jan Frenc

Jinými slovy. Některý z jeho kolegů jej v roce 1985 nahlásil kontrarozvědce. A to jen proto, že nadřízené neinformoval o tom, že se jeho manželka chystá do Jugoslávie, což předpisy přikazovaly vojákům pracujícím v útvech podléhajících utajení.

Tím, kdo měl France podle archiválií udat, byl důvěrník s registračním číslem 78417 - tedy Dušan Majerčík. "Takový mladý kluk," vybavuje si dnes Frenc svého tehdejšího slovenského podřízeného. Jak Aktuálně.cz zjistilo, Majerčík už několik let vede klub vojenské historie v Bratislavě, který udržuje odkaz československých legionářů.

reklama

"To tak není," reagoval Majerčík nejdřív, když jej redakce seznámila s obsahem archivních dokumentů. "Já jsem ho neudal. To se vědělo všeobecně, že Jan má švagrovou v Jugoslávii," dodal v dalším telefonátu s reportéry Aktuálně.cz.

"Ku*va, to jsi musel?"

Nynější vedoucí sdružení Sornas na otázku reportérů, zda dokáže odhadnout, kolik agentů je v širším vedení sdružení, řekl, že povědomí má pouze o Charvátovi. "O nikom dalším nevíme a nikdy jsme to ani nechtěli zkoumat, to nemáme ve stanovách."

"To, že řada lidí spolupracovala s těma 'kontrášema', to je jasné. Z tisícovky lidí bylo tak deset agentů, co chodili někam něco hlásit. Takže ve svazu jich tím pádem máme tak šestnáct," vypočítává bývalý voják a veterán z Perského zálivu.

Reportéři se jej následně zeptali, co je pro něj červená linie - tedy kdy by někoho z bývalých spolupracovníků totalitní kontrarozvědky ze spolku vyloučil. "Ukažte mi, koho poškodil. Jestliže poškodil nějaké lidi a já je uvidím, tak řeknu, ku*va, to jsi musel?" říká Sornas.

Se Sdružením válečných veteránů ČR velmi úzce spolupracuje i ministerstvo obrany. Kromě toho, že na akce spolku vysílá čestnou stráž a jeho členům poskytuje prostory pro setkání, posílá na jeho činnost i milionové dotace. Jak tedy obrana vnímá totalitní minulost některých hlavních představitelů sdružení?
reklama

Odmítla odpovědět. Mluvčí Rostislav Fridrich pouze prohlásil: "Ministerstvo se soustřeďuje na náplň činnosti, výkonnost v oblasti péče o válečné veterány a obdobných činností, které pomáhají resortu obrany."

"Hajzlíci z kontrarozvědky"

Jako důvěrník se ve svazcích objevuje i vedoucí ústecké pobočky Oldřich Lacina. Jako důvěrník ale o spolupráci nemusel vědět, jeho svazek byl pak pravděpodobně skartován v roce 1978.

"Byl jsem voják z povolání a kontrarozvědky byla přítomná u každého útvaru. Pokud říkáte pravdu, tak mne zřejmě měli z nějakého důvodu rozpracovaného. K žádnému osobnímu kontaktu mezi mnou a VKR ale nikdy nedošlo," říká. "Je smutné, že ti hajzlíci z VKR dovedou ještě po tolika letech otravovat lidem život," dodává.

Vzpomíná si, že jej prý kontaktoval tajný a snažil se ho naverbovat. "Hodně ho zajímaly moje jazykové schopnosti. Také se mi doneslo, že se na mě vyptával i v místě bydliště. Ale celé to nedopadlo, odmítl jsem to. Možné je, že tehdy rozvědky požádali kontrarozvědku, aby mne proklepla. Nevím a nechci se tím už zabývat," říká.

Dodává ještě, že ho po roce 1989 třikrát prověřovala Bezpečnostní informační služba. Dvakrát k prověrce na stupeň tajné, jednou na stupeň důvěrné. "Vždy jsem prověrku dostal a nikdy mi nepředhazovali to, co mi předhazujete nyní vy, o čistém lustračním osvědčení nemluvě," dodává.

Ve svazcích se objevují i další jména spojená se Sdružením válečných veteránů ČR. Jako důvěrník je veden šéf karlovarské pobočky Vojtěch Seidl. Josef Pokorný a Miroslav Výšata, kteří jsou podle spolkového rejstříku členy rozhodčí komise veteránů, spisy označují za agenty. Redakci se ale nepodařilo přesně ověřit jejich datum narození, ani získat jejich vyjádření.

Jak říká historik Tomek, spolupráce sice bagatelizovat nejde, ale v současnosti je složité dělat zásadní závěry z toho, že někdo figuruje v evidenci. "Řada lidí se tomu snažila vyhnout či se vyvázat. Je dobré to zkoumat konkrétně," vysvětluje.